

Interwencje sektorowe dla rynku owoców i warzyw

*I spotkanie Grupy Roboczej wspierającej wypracowanie rozwiązań z zakresu działania
Zespołu ds. opracowania Planu Strategicznego WPR na lata 2021-2027*

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Warszawa, 28.10.2019 r.

Plan prezentacji

1. Krótka charakterystyka sektora owoców i warzyw;
2. Analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń sektora owoców i warzyw (SWOT);
3. Identyfikacja potrzeb sektora wynikająca z analizy SWOT;
4. Podsumowanie i dyskusja.

Zakres produktów objętych sektorowymi interwencjami

Zgodnie z art. 39 projektu rozporządzenia PEiR ustanawiającego zasady wsparcia dla planów strategicznych (...) typy interwencji objęte wsparciem w ramach sektora owoców i warzyw dotyczą produktów nieprzetworzonych.

Listę tych produktów określono w części IX załącznika I do rozporządzenia (UE) nr 1308/2013.

Założenia analizy SWOT wskazane w projekcie rozporządzenia dotyczącego planów strategicznych WPR na lata 2021-2027

1. W oparciu o **analizę SWOT** i ocenę potrzeb, w planach strategicznych WPR państwa członkowskie określają strategię interwencji, wyznaczając w niej ilościowe cele końcowe i cele pośrednie, prowadzące do realizacji celów szczegółowych,;
2. Analiza SWOT jest załącznikiem do Krajowego Planu Strategicznego WPR;
3. Analiza SWOT opiera się na aktualnej sytuacji obszaru objętego planem strategicznym WPR i dla każdego celu szczegółowego (poprawa pozycji rolników w łańcuchu wartości)
4. **obejmuje przekrojowy opis ogólnej aktualnej sytuacji obszaru objętego planem strategicznym WPR oparty o wspólne wskaźniki kontekstu oraz inne aktualne informacje jakościowe i ilościowe, takie jak: badania, poprzednie sprawozdania z ewaluacji, analizy sektorowe, wnioski wyciągnięte z wcześniejszych doświadczeń (art. 103 ust. 2 proj. rozporządzenia)**

Charakterystyka sektora owoców i warzyw w Polsce

- Istotny dział produkcji rolnej w Polsce - średnio w latach 2013-2017 udział produktów sektora owoców i warzyw w wartości towarowej produkcji roślinnej wyniósł 39%, w towarowej produkcji rolniczej 16%, w produkcji globalnej udział ten wyniósł odpowiednio 30 i 15%;
- Polska jest czołowym producentem porzeczek, jabłek, wiśni, malin, marchwi, cebuli, kapusty i pieczarek;
- W wyniku wzrostu obszaru upraw i wydajności z ha produkcja większości gatunków owoców w Polsce wykazuje tendencję wzrostową. W 2018 r. produkcja owoców w Polsce osiągnęła rekordowy poziom ok. 5,1 mln t;
- W rozdysponowaniu krajowej podaży owoców dominują dostawy do przetwórstwa - 48-56% w sezonach 2000/07-2017/18;
- Produkcją owoców, warzyw i pieczarek w Polsce w 2016 r. zajmowało się ponad 300 tys. gospodarstw rolnych, w tym ok. 150 tys. stanowiły gospodarstwa, w których produkcja ogrodnicza jest podstawowym źródłem dochodów;
- Nadal niski stopień zorganizowania producentów owoców i warzyw w organizacjach producentów – obecnie ok. 20% produkcji wprowadzane za pośrednictwem organizacji.

Analiza SWOT sektora owoców i warzyw

1. MOCNE STRONY

- Relatywnie niskie koszty produkcji i ceny skupu owoców i warzyw;
- Duże walory zdrowotne produktów ogrodnich (pierwsze miejsce w piramidzie żywnościowej);
- Silne tradycje uprawy warzyw, a przede wszystkim owoców w Polsce;
- Wysoki poziom nauk ogrodnich w instytutach branżowych i wydziałach wyższych uczelni rolniczych;
- Silne i liczne związki branżowe reprezentujące interesy producentów owoców i warzyw wobec administracji rządowej i podmiotów funkcjonujących w otoczeniu producentów;
- Duży udział gospodarstw nieodbiegających poziomem technologii i wydajności od przodujących gospodarstw w świecie;
- Mocna pozycja Polski w światowych i unijnych zbiorach większości owoców i warzyw (głównie jabłek, malin, wiśni, porzeczek czarnych, aronii i pieczarek);
- Silna koncentracja terytorialna upraw (głównie owoców) sprzyjająca tworzeniu powiązań poziomych i pionowych uczestników rynku ogrodniczego;
- Położenie geograficzne Polski wobec największych rynków zbytu.

Analiza SWOT sektora owoców i warzyw

2. SŁABE STRONY

- Mimo procesów koncentracji wciąż silne rozdrobnienie produkcji owoców i warzyw;
- Słaby system powiązań producentów z bezpośrednimi odbiorcami owoców i warzyw;
- Niski stopień zorganizowania producentów w organizacje producentów i mała skala wspólnych działań;
- Słabe otoczenie handlowe sektora ogrodniczego, głównie w zakresie handlu zagranicznego. Dotyczy to pośredników w handlu i rynków hurtowych;
- Duże wahania cen i opłacalności produkcji i niedostateczne wyposażenie gospodarstw w środki trwałe i obrotowe przeciwdziałające zmienności plonów;
- Małe dostosowanie struktury odmianowej (głównie jabłek) do wymogów większości rynków zbytu;
- Małe dostosowanie owoców i warzyw do dobrowolnych systemów jakości i wymogów sieci handlowych;
- Zbyt mała wiedza producentów dotycząca realiów rynkowych (popyt, podaż w Polsce i innych krajach) i wynikające stąd niedostosowanie wielkości i jakości produkcji do możliwości zbytu;
- Zbyt częste zastrzeżenia odbiorców w zakresie niewłaściwego stosowania środków ochrony roślin.

Analiza SWOT sektora owoców i warzyw

3. SZANSE

- Brak tendencji wzrostowej produkcji większości gatunków owoców i warzyw i wyższe niż w Polsce koszty produkcji w krajach Europy Zachodniej;
- Wciąż większe w Polsce niż w krajach Europy Zachodniej zasoby relatywnie taniej siły roboczej w rolnictwie oraz ziemi;
- Silne i długoletnie powiązania z rynkiem europejskim wskazujące na możliwość wzrostu eksportu do tych krajów w sytuacji poprawy jakości produkcji i wzrostu koncentracji dostaw;
- Rosnąca wydajność pozwalająca na obniżenie jednostkowych kosztów produkcji;
- Zwiększająca się dywersyfikacja rynków zbytu, eksport do krajów Azji i Afryki;
- Wsparcie ze środków unijnych akcji promujących wzrost spożycia produktów ogrodniczych w krajach UE i wzrost eksportu na rynki krajów trzecich;
- Zwiększająca się liczba organizacji producentów (w tym realizujących program operacyjny) pozwalająca na poprawę koncentracji podaży owoców i warzyw.

Analiza SWOT sektora owoców i warzyw

4. ZAGROŻENIA

- Wzrost produkcji w niektórych krajach Europy Wschodniej (głównie na Ukrainie i Mołdawii) i rosnące zagrożenie ze strony tych krajów dla rozwoju eksportu z Polski;
- Wzrost cen środków produkcji, opłaty pracy. Wymaga to zwiększania dochodów producentów na rozwój gospodarstw i finansowanie niezbędnych inwestycji;
- Brak tendencji wzrostowej spożycia owoców i warzyw strefy umiarkowanej w Polsce i w krajach Europy Zachodniej;
- Rosnące niedobory siły roboczej, szczególnie istotne w pracochłonnej produkcji ogrodniczej;
- Utrzymanie rosyjskiego embarga i konieczność poszukiwania nowych rynków zbytu dla świeżych owoców i warzyw;
- Możliwość pogłębienia się wahań cen w wyniku pogłębiających się anomalii pogodowych. Zwiększające się niedobory wody mające szczególny wpływ na wegetację roślin o płytkim systemie korzeniowym (truskawki i warzywa korzeniowe);
- Rosnące ceny środków produkcji w rolnictwie (np. środki ochrony roślin, koszty pracy) oraz koszty przetwórstwa.

Identyfikacja potrzeb

- planowanie i organizacja produkcji, której celem jest jej dostosowanie do popytu pod względem jakości i ilości,
- koncentracja podaży i dystrybucja produktów w formie bezpośredniego marketingu i bezpośredniej sprzedaży,
- poprawa konkurencyjności kosztowej w średnim i długim okresie, w tym poprzez inwestycje modernizacyjne,
- wzmocnienie pozycji przetargowej gospodarstw rolnych w łańcuchu dostaw,
- inwestycje w innowacyjne i precyzyjne maszyny do uprawy i zbiorów owoców i warzyw: agregaty uprawowe, sadzarki, środki transportu (agregaty chłodnicze, zabudowa izotermiczna samochodów ciężarowych lub naczep),
- zakup kwalifikowanego materiału szkółkarskiego,
- inwestycje w budynki i budowle wykorzystywane w sektorze owoców i warzyw: chłodnie wyposażone w nowoczesne systemy przechowywania (technologia KO lub ULO) hale maszyn rolniczych, magazyny chemicznych środków plonotwórczych, pomieszczenia do przygotowania owoców i warzyw do sprzedaży (mycie, czyszczenie, sortowanie, obieranie),
- instalacje pozwalające na ograniczenie wahlności plonowania (niskie tunele foliowe, urządzenia do podawania etylenu) i chroniące uprawy ogrodnicze przed opadami gradu, nadmiernymi opadami atmosferycznymi (siatki ochronne, przeciwgradowe),
- zakup i instalacja systemów teleinformatycznych oraz oprogramowania komputerowego wspierających nowoczesne metody planowania, koordynowania produkcji, przechowywania i realizacji dostaw do odbiorców, dostęp do aktualnej informacji rynkowej,
- szkolenia dotyczące innowacyjnych i precyzyjnych metod uprawy oraz przechowywania i sprzedaży owoców i warzyw,
- rozwój zrównoważonej technologii produkcji poprzez wdrożenie innowacyjnych praktyk i technik, które są przyjazne dla środowiska naturalnego w zakresie: biologicznych metod ochrony roślin wymiany urządzeń do stosowania środków ochrony roślin na nowoczesne, bardziej sprzyjające środowisku czy prowadzenia nawożenia stosownie do analiz gleb oraz zachowania bioróżnorodności,
- działania na rzecz łagodzenia niekorzystnych zmian klimatycznych:
- inwestycje w maszyny rolnicze umożliwiające nawożenie organiczne i utrzymanie gleb w dobrej kulturze,

Identyfikacja potrzeb cd.

- inwestycje w maszyny i urządzenia umożliwiające efektywną, oszczędną i przyjazną dla środowiska naturalnego gospodarkę wodą (np. obiegi zamknięte), czy zmniejszenie zużycia wody w procesie przygotowania owoców i warzyw do sprzedaży,
- stosowanie nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, w tym budowa stanowisk do bioremediacji pozostałości po chemicznych środkach plonotwórczych,
- inwestycje w maszyny i urządzenia do wytwarzania energii elektrycznej i ciepłej: elektrownie wiatrowe, panele słoneczne, fotowoltaika i nowe technologie zapewniające lepsze wykorzystanie energii,
- inwestycje i środki zapobiegające erozji gleby,
- poprawa wartości handlowej i jakości produktów, w tym wprowadzanie na rynek produktów z chronioną nazwą pochodzenia, oznaczeniem geograficznym, objętych krajowymi systemami jakości,
- promocja i bezpośredni marketing produktów, promowanie marek produktów, opracowywanie i wdrażanie strategii marketingowych w zakresie promocji ogólnych i znaków jakości, uczestnictwo w pokazach, wystawach i targach, zakup i montaż urządzeń niezbędnych do spełniania wymagań wynikających z wdrażania certyfikowanych systemów zapewnienia jakości owoców i warzyw, wewnętrznych systemów kontroli jakości czy systemu identyfikowalności owoców i warzyw. Zakup urządzeń do ważenia, konfekcjonowania, znakowania i etykietowania produktów,
- wsparcie dotyczące stosowania w uprawie owoców i warzyw wysokoplonujących odmian (rola nauki i doradców rolniczych),
- działania na rzecz zarządzania ryzykiem kryzysowym - mechanizm wycofywania owoców i warzyw z rynku poprzez organizacje producentów,
- szkolenia dotyczące innowacyjnych i precyzyjnych metod uprawy, zbioru, przechowywania i sprzedaży owoców i warzyw.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ